

Список використаних джерел

1. Білозор Л.В. Інноваційна продукція в аграрній сфері: ідентифікація, створення та використання / Л.В.Білозор // Економіка АПК. – 2012. – № 10. – С. 114–119.
2. Володін С.А. Інноваційний розвиток аграрної науки: [монографія] / С.А.Володін – К.: Вид-во МАУП, 2006. – 400 с.
3. Замрига А.В. Сутність понять «інноваційний процес» та «інноваційна діяльність» у теорії аграрної економіки / А.В.Замрига // економіка АПК. – 2014. – № 9. – С.92–95.
4. Інноваційна діяльність в аграрній сфері: інституціональний аспект: [монографія] / П.Т.Саблук, О.Г.Шпикуляк, Л.І.Курило [та ін.] – К.: ННЦ ІАЕ, 2010. – 706 с.
5. Інноваційні трансформації аграрного сектора економіки: [монографія]; за ред. О.В.Шубравської. – К.: НАНУ ІЕП, 2012. – 496 с.
6. Кулаєць М.М., Бабієнко М.Ф., Вітвицька О.Д., Усаченко Л.М. Інноваційне спрямування нарощування продовольчих ресурсів в Україні та світі / М.М.Кулаєць, М.Ф.Бабієнко, О.Д.Ветвицька, Л.М.Усаченко // Економіка АПК. – 2012. – № 5. – С. 139–144.
7. Ломаченко Т.І. Ринок інновацій в АПК: теорія, методологія і організація / Т.І.Ломаченко – К.: ННЦ «ІАЕ», 2010. – 376 с.
8. Макаров М.О. Формування інноваційної інфраструктури в АПК / М.О.Макаров // Економіка АПК. – 2009. – № 5. – С. 93–97.
9. Шубравська О.В. Інноваційний розвиток аграрного сектора економіки України: теоретико-методологічний аспект / О.В.Шубравська // Економіка України. – 2012. – № 1. – С. 27–33.
10. Шубравська О.В., Прокопенко К.О. Розвиток агроінноваційної діяльності в Україні / О.В.Шубравська, К.О.Прокопенко // Економіка АПК. – 2013. – № 4. – С. 77–81.
11. Янченко З.Б. Особливості розробки регіональних інноваційних програм аграрної сфери / З.Б.Янченко // Економіка АПК. – 2013. – № 6. – С. 63–67.

Summary. There has been proven the necessity of innovative development of the agricultural sector of the national economy as the most appropriate in the current economic conditions. The main characteristics of this stage of the innovation process in the agricultural sector of the national economy have been identified. We have found the most significant obstacles in intensifying the innovation process in agricultural sphere. The conclusions about the crucial role of the state in the formation and functioning of the national agroinnovative system have been drawn. We have proven the need for the development of an integrated science-based innovation model of the development and operation of the agricultural sector.

Key words: agricultural sector, innovation, innovation process, innovative activities, agroinnovative system, agroinnovative development.

УДК 330.34

Паришин Ю.І.,

к.т.н., доцент кафедри економічної кібернетики

ДВНЗ «Український державний хіміко-технологічний університет»,

м. Дніпропетровськ

ІНФОРМАЦІЙНІ ЗВ'ЯЗКИ СИСТЕМИ ФОРМУВАННЯ РІШЕНЬ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

У статті розглянуті групи управлінських функцій, які використовуються в управлінні на різних ієрархічних рівнях. Визначено особливості та відмінності між функціями управління та функціями діяльності. Визначено місце процесу прийняття управлінських рішень у вертикальній ієрархії системи управління. За результатами досліджень представлена схема інформаційних зв'язків при здійсненні функцій управління національним господарством.

Ключові слова. функція управління, функція діяльності, інформаційні зв'язки, рішення, процес управління.

Постановка проблеми. Рівень інформаційного забезпечення держави є однією з найважливіших характеристик, що суттєво впливає на всі процеси соціально-економічного розвитку суспільства. Інформаційне забезпечення необхідно розглядати як один із стратегічних напрямків підвищення ефективності діяльності на всіх рівнях: державному, галузевому, регіональному, міжнародному та інших.

Формування єдиного інформаційного простору дозволить забезпечити ефективне управління національним господарством, а також дозволить створити сприятливі умови інтеграції до світової економічної та правової системи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання ефективності управління цікавили людство на всіх етапах свого розвитку, і тому вчені, дослідники, філософи намагалися і намагаються внести свій внесок з поясненнями, уточненнями, пропозиціями стосовно цього питання. Необхідно зазначити, що науковці у публікаціях з проблеми управління пропонують перелік відповідних функцій, трактувань щодо визначень, а також інші нововведення з метою полегшення організації управлінської діяльності. Свого часу цим питаннями приділяли увагу такі вчені як Мескон М.Х., Райзберг Б.А., Фатхутдінов Р.А., Козлова О.В., Попов Г.Х., Пітер Ф. Друкер, Агафонов Л.Г., Буряковський В.В., Кармазін В.Я., Каламбет С.В., Воєvodін С.А., Москаленко В.П., Опарін В.А., Осипов Ю.М., Шеремет О.Д., Сайфулін Р.С. та ін. У той же час, приймаючи до уваги динамічний розвиток інформаційних технологій, можна зазначити, що актуальність цих питань не тільки не зменшується, а навпаки збільшується та потребує додаткових досліджень.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження інформаційних зв'язків системи управління національним господарством з урахуванням забезпечення сталого розвитку.

Викладання основного матеріалу. За результатами аналізу джерел з управління можна констатувати, що спостерігається єдність розуміння «управлінської функції» дослідниками, що працюють у різних галузях економіки [1, 2 та ін.] та трактують управлінські функції як вид діяльності, який засновано на розподіленні та кооперації менеджменту і характеризується певною однорідністю, складністю і стабільністю дій на об'єкт і суб'єкт управління. Під управлінською функцією будемо розуміти комплекс управлінських робіт, які є спорідненими за ознакою єдності їх змісту. Здійснення управлінської функції означає реалізувати управлінські рішення щодо виконання комплексу управлінських робіт.

Управлінська функція, на нашу думку, є об'єктивно необхідною сукупністю процесів інформаційної дії суб'єкта управління на керований об'єкт на певній стадії його функціонування. Вона полягає у цілеспрямованій переробці інформації та здійсненні її руху у напрямку до керованого об'єкту з подальшою дією на цей об'єкт. Відрізняються управлінські функції способами і методами інформаційних дій на об'єкт управління, сферою розповсюдження і спрямованістю цих дій, а також внутрішнім змістом.

Необхідно також зазначити, що в управлінських функціях розкривається сутність процесу управління. За їхньою допомогою рівні управління здійснюють вплив на результати господарської діяльності. Реалізуються управлінські функції шляхом виконання певного переліку робіт, а також за рахунок вирішення управлінських завдань.

Аналізуючи перелік і класифікацію управлінських функцій можна зазначити, що на даний час єдиної, загальноприйнятої думки немає [3, 4 та ін.]. Проте з даного питання можна відзначити дві основні причини щодо різноманітностей у поглядах:

- використовується неоднаковий ступінь деталізації управлінських функцій;
- спостерігається зміщення понять «функція управління» і «функція діяльності».

Перша причина, в деякій мірі є неминучою, оскільки у дослідників можуть бути різні цілі та глибина дослідження управлінської діяльності об'єкту. Неправомірне тлумачення другої причини – зміщення понять «функція управління» і «функція діяльності», на наш погляд є неприпустимим, незважаючи на те, що обидва поняття відносяться до сфери управління та їх здійснення в рівній мірі є предметом діяльності апарату управління. Тому функції управління і функції діяльності – це дві групи різних управлінських функцій.

Термін «функція» (від латин. function – виконання, здійснення [5, с. 1441] – це обов'язок, круг діяльності [6, с. 746]) стосовно управлінської діяльності має два різних змісту залежно від використаного словосполучення. У словосполученні «функція управління» вказується на деякий процес управління або окрему специфічну форму управлінської діяльності людини. Якщо суб'єкт управління здійснює деяку функцію управління, то ми акцентуємо увагу на тому, яким чином здійснюється це управління, якими методами та який характер управлінських рішень.

До функцій управління можна віднести [7]: прогнозування, планування, нормування, організацію, облік, контроль, регулювання, економічний аналіз тощо. У той же час, функцію планування залежно від ступеня її деталізації можна розподілити на планування оперативне, поточне та стратегічне. Таким же чином здійснюють декомпозицію видів обліку: оперативний, статистичний та бухгалтерський. У разі потреби, в залежності від рівня управління, доводиться виконувати зворотні дії – зменшувати перелік функцій управління або агрегувати їх. Таким чином, перелік функцій управління може бути наслідком неоднакового ступеня їх деталізації. Так, функція прогнозування з певним ступенем обґрунтованості може бути об'єднаною з функцією планування. У деяких ситуаціях оперативний облік і контроль можна розглядати спільно як одну функцію. Проте, не дивлячись на різноманітності у підході щодо визначення переліку функцій управління, а також пов'язаною з цим відсутністю достатньої чіткості у формулюванні змісту кожної з них, все ж таки функцію управління слід чітко відрізняти від функції діяльності.

На нашу думку словосполучення «функція діяльності» надає вказівки посадовій особі за яку ділянку або сектор управлінської роботи щодо керованого об'єкту він несе відповідальність. Наприклад, функції матеріально-технічного забезпечення, реалізація інвестиційних програм, юридичного забезпечення є не функціями управління, а функціями діяльності посадових осіб. З метою здійснення цих функцій доцільним є застосування таких функцій управління як планування, обліку, контролю, аналізу тощо.

Необхідно зазначити, що виокремлення «функцій управління» і «функцій діяльності» – це результат функціонального розподілу праці управлінського персоналу «по горизонталі». У той же час виділення функцій управління – результат розподілу праці за ознакою різноманітностей з урахуванням характеру управлінських робіт, що виконуються, а виділення функцій діяльності – результат розподілу праці за ознакою різноманітностей у керованих сферах господарської діяльності об'єкту управління.

Зазначені групи управлінських функцій відрізняються напрямом спеціалізації. З назви функції управління видно, яким способом воно здійснюється, а з назви функції

ції діяльності – на який вид діяльності спрямовано управління. Всі функції управління розподілені за ознакою однорідності способу дії на керований об'єкт. Вони спрямовані на всі сторони і стадії господарської діяльності суб'єкта управління, на всі її елементи і відбивають зміст окремих стадій управління. Сукупність функцій управління відображає зміст процесу управління, а також послідовність його реалізації.

Кожна з функцій діяльності виділена за ознакою однорідності керованої підсистеми. Вона спрямована на окрему стадію господарської діяльності системи управління, на один елемент або деяку обмежену групу елементів і відображає спрямованість управляючих дій, місце його застосування. Сукупність функцій діяльності відображає сектор, що охоплюється управлінням. Схема дії управлінських функцій у системі управління показана на рис. 1, а ухвалення управлінських рішень на рис. 2, де управлінські рішення здійснюються за допомогою динамічного і внутрішньо взаємопов'язаного процесу, що складається з ряду функцій прийняття рішень.

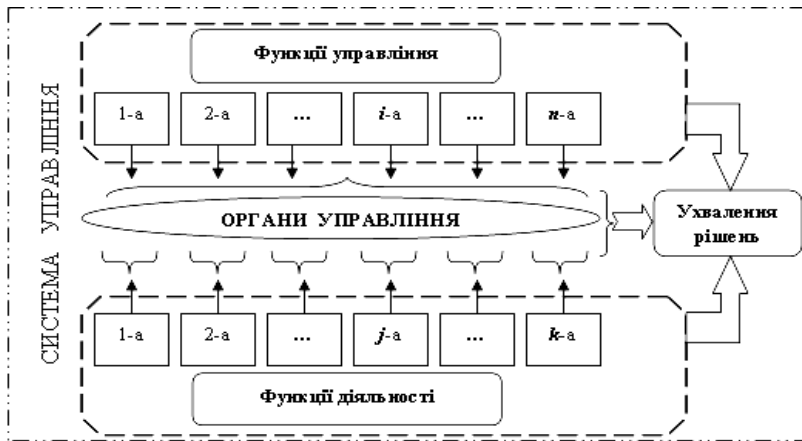

Рис. 1. Схема дії управлінських функцій у системі управління

Функції управління і функції діяльності є об'єктивними категоріями управління та у той же час – суттєвим сектором суб'єктивної діяльності людей. Кожна з функцій характеризується стійкістю свого змісту, будучи відносно самостійною і одночасно складовою частиною управлінської діяльності, пов'язаною з безперервним рухом і обробкою інформації. Всі управлінські функції здійснюються шляхом вирішення управлінських завдань за прийнятою в системі управління технологією обробки інформації. У цій же відповідності виконується весь перелік необхідних операцій збору, обробки та аналізу інформації, а також прийняття рішень [8].

Основна та загальна мета всіх управлінських функцій – впорядкування функціонування органу управління та підвищення його ефективності. У той же час, кожна з управлінських функцій має тільки свої цілі. При розгляді у взаємозв'язку функцій управління і функцій діяльності первинними є функції діяльності. Це пояснюється тим, що характер функцій управління залежить від характеру функцій діяльності. Не дивлячись на те, що ці функції відносяться до функцій управління, все ж таки поняття «функція управління» ближче до управлінської сфери діяльності, а поняття «функція діяльності» – ближче до виробничої сфери. Іншими словами ми можемо говорити: така-то функція діяльності реалізується шляхом здійснень таких-то функцій управління, але не навпаки.

Рис. 2. Схема процесу управлінських рішень

Як стадія циклу управління, перелік функцій управління не залежить від типу і виду діяльності та є однаковим у всіх економічних системах, у той же час перелік функцій діяльності, як частини циклу господарської діяльності, у різних економічних системах може суттєво відрізнитися.

Управління є безперервним і одночасно циклічним інформаційним процесом. Безперервним – оскільки взаємозв'язок систем, що управляють і які керуються не уривається, а циклічним – оскільки є певна замкнута послідовність функцій з метою здійснення кожного управлінського циклу, а саме: прогнозування, планування, нормування, організації, контролю, регулювання, обліку, аналізу тощо. При цьому всі функції здійснюються паралельно, оскільки формування управляючих рішень, при здійсненні будь-якої функції управління, відбувається не миттєво, а протягом деякого періоду часу. Також необхідно зазначити, що у кожен момент часу декілька рішень знаходяться на різних стадіях завершення. У зв'язку з цим кількість рішень, що здійснюється, і неодноразовість їх формування у часі надають процесу управління форму безперервності та циклічності.

Схему інформаційних зв'язків при здійсненні функцій управління представимо наступним чином (рис. 3). Ці зв'язки слід враховувати при розробці й вирішенні управлінських завдань.

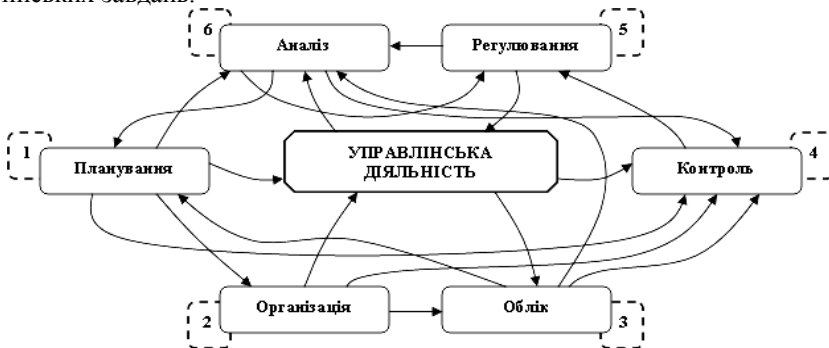

Рис. 3. Схема інформаційних зв'язків при здійсненні функцій управління

Необхідно зазначити, що кожна з функцій управління є багатогранною та для її здійснення потрібна багатобічна діяльність управлінського персоналу щодо розробки управлінських завдань.

На кожному рівні ієрархії управління здійснюються всі його функції. Керуючий орган виконує функції координації діяльності елементів нижніх рівнів та здійснює їх стимулювання. Необхідно зазначити, що чим більше інформації стосовно керуючого об'єкту та зовнішнього середовища отримують верхні рівні управління тим вище ефективність управління системою.

Здійснення двох груп управлінських функцій, «функцій управління» і «функцій діяльності», відбувається не відособлено, а взаємопов'язано. Зміст функцій управління не можна розглядати у відриві від змісту функцій діяльності.

Висновки. Процес управління – це синергетична форма діяльності, спрямована на впорядкування і координацію функціонування й розвиток системи національного господарства або окремих його секторів та елементів на користь досягнення поставлених цілей. Побудова збалансованих інформаційних зв'язків у системі управління дозволить більш ефективно формувати рішення щодо забезпечення сталого розвитку національного господарства.

Функції управління тісно пов'язані зі специфікою діяльності апарата управління та основними сферами їхньої діяльності. Правильне розуміння змісту функцій управління і функцій діяльності, сутність їх різноманітностей, крім усунення плутанини в термінології є однією з основ правильної побудови системи управління та чіткого формулювання управлінських завдань, що підлягають вирішенню.

Подальші наукові дослідження плануються проводити у напрямку визначення меж і формалізації функцій рівнів управління, а також моделюванню багатоагентних систем прийняття рішень в загальній ієрархії управління національним господарством.

Список використаних джерел

1. Алесинская Т.В. Антикризисное управление / Т.В. Алесинская, Л.Н. Дейнека, А.Н. Проклин, Л.В. Фоменко, А.В. Татарова и др.; Под общей ред. В.Е. Ланкина. – Таганрог: Изд-во ТРТУ, 2006. – 304 с.
2. Аналіз сталого розвитку – глобальний і регіональний контекст: моногр. / Міжнар. рада з науки (ICSU) [та ін.]; наук. кер. М.З. Згуровський. – К.: НТУУ «КПІ», 2010. – Ч. 2. Україна в індикаторах сталого розвитку. – 359 с.
3. Боумэн К. Основы стратегического менеджмента / К. Боумэн. – М.: Банки и биржи, ЮНИТИ. 1997. – 175 с.
4. Франк Е. Харрисон. Сущность управленческого решения [Электронный ресурс]. Режим доступа: – http://quality.eur.ru/MATERIALY3/ess_ris.html.
5. Советский энциклопедический словарь / Гл. ред. А.М. Прохоров. – М.: Сов. энциклопедия, 1986. – 1600 с.
6. Ожегов С.И. Словарь русского языка / Под ред. чл.-корр. АН СССР Н.Ю. Шведовой. – М.: Рус. яз., 1986. – 797 с.
7. Идрисов А.Д. Стратегическое планирование и анализ эффективности инвестиций / Идрисов А.Д. – М.: Филин, 1997. – 386 с.
8. Трахтенгерц Э.А. Компьютерные методы реализации экономических и информационных управленческих решений / Трахтенгерц Э.А. В 2-х томах. Том 1. Методы и средства. – М.: СИНТЕГ, 2009. – 172 с.

Summary. In the article the group of management functions which are used in the management on different hierarchical levels have been considered. Features and differences between the management functions and functions of activity have been determined. The place of decision making process in the vertical hierarchy of management system have been determined. As researches result the chart of informative connections during realization of management functions of national economy has been presented.

Key words: management function, function of activity, informative connections, decisions, management process.